

רשמים מדמותו של ראש הישיבה הרב אברהם אבידן זצ"ל*

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" - חז"ל למדו מפסוק זה את המצוה לכתוב ספר תורה, ומכאן למדנו שהתורה נקראת "שירה". העובדה שהרב אבידן זצ"ל נפטר בין שבת שירה לפרשת מתן תורה מייצגת בעיניי כל כך את העובדה היסודית הזאת. כל חייו היו שירה אחת של תורה. זה מה שהניע אותו, זה מה ששימח אותו, זה מה שהחיה אותו לאורך שנות חייו.

הרמב"ם כותב (מלכים ב, ה):

המלך מסתפר בכל יום ומתקן

עצמו ומתנאה במלבושין נאים ומפוארים, שנאמר מלך ביופיו תחזינה עיניך. ויושב על כיסא מלכותו בפלטרין שלו, ומשים כתר בראשו. וכל העם באין אליו בעת שירצה, ועומדין לפניו ומשתחוים ארצה. אפילו נביא עומד לפני המלך משתחוה ארצה, שנאמר הנה נתן הנביא ויבא לפני המלך וישתחו למלך. אבל כהן גדול אינו בא לפני המלך אלא אם רצה, ואינו עומד לפניו, אלא המלך עומד לפני כהן גדול, שנאמר ולפני אלעזר הכהן יעמוד. אעפ"כ מצוה על כהן גדול לכבד את המלך ולהושיבו ולעמוד מפניו כשיבוא לו, ולא יעמוד המלך לפניו אלא כשישאל לו במשפט האורים. וכן מצוה על המלך לכבד לומדי התורה, וכשייכנסו לפניו סנהדרין וחכמי ישראל יעמוד לפניהם

* הרב אברהם משה אבידן (זמל) זצ"ל נולד בירושלים בה' באלול תרצ"ח. למד בישיבת חברון ובכולל קדשים' של הרב מרדכי אלפנט זצ"ל וב'מכון הרי פישל', וסמוך לפני מלחמת ששת הימים מונה ע"י הרב גורן זצ"ל לרב חטיבת ירושלים, עמה עבר את המלחמה. במשך השנים מילא תפקידים בכירים ברבנות הצבאית עד לתפקיד ראש מחלקת ההלכה וסגן הרב הראשי לצה"ל, ובשנת תשמ"ח מונה לר"מ בישיבת שעלבים ואח"כ לראש הישיבה. נלב"ע בי"ז שבט תשפ"א. תנצב"ה.

ויושבם בצידו, וכן היה יהושפט מלך יהודה עושה אפילו לתלמיד חכם, היה עומד מכיסאו ומנשקו וקורא לו רבי ומורי. במה דברים אמורים בזמן שיהיה המלך בביתו לבדו הוא ועבדיו יעשה זה בצינעה, אבל בפרהסיא בפני העם לא יעשה, ולא יעמוד מפני אדם, ולא ידבר רכות, ולא יקרא לאדם אלא בשמו, כדי שתהא יראתו בלב הכל.

על הלכה זו מביא הרב אבידן זצ"ל בספרו "אמרות מלך" על הלכות מלכים ברמב"ם את דברי בעל "באר שבע" (תלמידו של ר' מרדכי יפה זצ"ל בעל הלבושים) על מסכת סוטה (מא, ב), המגדיר את היחס בין כבוד המלך לכבוד תלמידי חכמים בניגוד להבנת התוס' שם: לדעת תוס' - כבוד המלך גדול מכבוד ת"ח, שהרי גם ת"ח מצווה על "שום תשים עליך מלך - שתהא אימתו עליך". ואילו לדעת בעל באר שבע - כבוד ת"ח גדול מכבוד המלך כיון שכבוד ת"ח הוא כבוד התורה עצמה, והשווה מוראו למורא שמים, וגם המלך בעצמו מצווה על "את ה' אלוהיך תירא - לרבות תלמידי חכמים". מוראו של המלך לא הושווה למורא שמים. מקשה הבאר שבע: א"כ מדוע הגמרא אומרת (כתובות קג, ב) שיהושפט מלך יהודה היה מכבד ת"ח ("קם מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו רבי רבי מרי מרי") רק בצינעה ולא בפרהסיא? ומתריך: עצם הקימה בפני ת"ח היא מן הדין, ואותה היה עושה גם בפרהסיא. אולם את החיבוק והנישוק - שאינן מן הדין - אותן עשה רק בצינעה. וכך מפרש הרב גם את דברי הרמב"ם - שהקימה בפני ת"ח אינה נעשית רק בצינעה, וכוונת הרמב"ם במה שכתב "במה דברים אמורים בזמן שיהיה המלך בביתו... בצינעה" מכוונת רק כלפי הנישוק והקריאה "רבי ומורי", ולא בעצם הקימה.

כדרכה של תורה, ניתן להתווכח האם כך מורה פשוטות דברי הרמב"ם או לא, אבל בוודאי נכון לומר על הרב אבידן זצ"ל ש"נאים הדברים למי שאמרם". ראיתי אצלו את דברי ה"באר שבע" - הנהגה של הדר ומלכות - מחד, וכבוד עצום לתורה ולומדיה - אפילו לצעירים ולמתחילים שבהם - מאידך.

הרב נקרא להנהיג את הישיבה כשהייתי בשיעור ב', ואני אז רק התחלתי לעמוד על דעתי בלימוד העיון. באותה שנה למדתי אצל ר"מ השיעור שלי הרב שמואל נחם שליט"א, ובזמן קיץ התוודעתי למו"ר הרב אשר אריאלי שליט"א. חשבתי אז בתמימותי שאני מספיק יודע ומבין את הסוגיא כדי להתווכח עם הרב אבידן זצ"ל בשיעורים הכלליים, והיו הרבה כאלה - גם שיעורים וגם ויכוחים, ב"ה. באחת הפעמים הייתה לי הרגשה שאולי התווכחתי יותר מדי ופגעתי בכבודו של הרב. ניגשתי אליו בכניסה לחדר האוכל בארוחת הצהריים והתנצלתי. הרב תפס אותי ואמר לי: 'מה פתאום?? אתה לא יודע כמה אני שמח שאתה מתווכח איתי!' אז התחלתי להבין מה זאת חיות של תורה. מאז התחלתי להתקרב אל הרב יותר ויותר. לא פעם ולא

פעמיים ראיתי איך עיניו נדלקו ברגע ששמע סברא טובה בסוגיא, ממש זרח ממנו אור שהיה אפשר לראות באופן מוחשי.

הרבה שיחות אישיות היו לנו על נושאים רבים. הרב סיפר לי על הקשרים המאוד קרובים שהיו לו עם הרב אלישיב זצ"ל - איך שעות על שעות היה יושב אצלו, וגם כשהיו אנשים אחרים שחיו הרב אלישיב זצ"ל היה אומר "שיחכו". כמעט תמיד הרב טרח להדגיש: "אנשים לא באמת מכירים את הרב אלישיב". כאב לו הפער בין מה שהוא הכיר לבין מה שהצטייר בנושאים מסוימים בעיני הציבור.

קצת לפני שהתחלתי ללמד בישיבת שעלבים (גם זה בזכותו של הרב) הציעו לי ללמד בישיבה אחרת. ניגשתי אל הרב ושאלתי אותו מה דעתו. הרב אמר לי: "לך לרב אלישיב". וכמובן, הקשבתי לעצתו. בזכות העצה הזאת נשארתי בישיבה ובהמשך מוניתי ללמד בה, וזו הייתה תחילת דרכי בהוראה.

הרב סיפר לי על המפגש הראשון שלו עם הרב גורן זצ"ל כשהוא הגיע אליו לראיון לפני מינויו לרב צבאי. הרב גורן, שהכיר את אביו של הרב אבידן זצ"ל, שאל את הרב הצעיר: "כלום אב מעיד על בננו?!" והרב ענה כדרכו תשובה למדנית - תלוי מהו גדר העדות בנידון דידן, והנפ"מ הייתה במילתא דעבידא לאיגלווי...

זכיתי גם לשמוע ממנו על המפגשים שלו עם יצחק רבין, עם האלוף שמואל גורודיש (תמיד הרב היה אומר את השם "גורודיש" בהבעה צבאית כזאת... מי ששמע וראה יודע) ועוד דמויות. כל כך הרבה דברים הרב עבר בחייו, אבל מה שעבר כחוט השני בדבריו היה שנקודת המבט שלו תמיד הייתה מתוך לימוד התורה וכבוד התורה. זה היה עמוד השדרה היציב של הרב, שממנו לא היה מוכן לסטות אפילו אם נדרש לשלם על כך מחיר כבד.

זכורני שהרב סיפר לי על ישיבת מטה בצה"ל שהוא היה שותף לה בראשית דרכו בצבא. ניתחו שם מבצע צבאי מורכב, והיה שם קצין ותיק "חילוני למהדרין עם שפם גדול", שניתח את המבצע "כמו שמנתחים סוגיא". הרב הגיע למסקנה שחייב להיות שיש לאיש רקע בלימוד. ובאמת, מיד אחרי הישיבה הזו ניגש אליו אותו קצין ואמר לרב: "כבוד הרב, אל תסתכל עלי ככה... אני למדתי אצל ר' שמעון שקאפ..."

הרב זכה ללמד תורה בישיבת שעלבים ולהנהיג את הישיבה במשך שנים, עד שיצא לגמלאות בשנת תשס"ה. באופן טבעי, כשאדם יוצא לגמלאות אחרי שנים של עשייה - הוא דועך קצת, מתכנס בתוך עצמו וכד'. אצל הרב זה היה בדיוק להיפך! פתאום ראיתי את הפריחה העצומה של הרב. "כל בוקר אני קם בארבע לפנות בוקר ויושב ללמוד!" הוא קיים בגופו מה שראה אצל רבו הרב אלישיב זצ"ל (הרב סיפר לי שאשתו של הרב אלישיב זצ"ל אמרה לו פעם: "בעלי נהיה מתמיד... בזמן האחרון הוא קם שעה אחת מוקדם יותר לפנות בוקר...").

כשהייתי מדבר איתו שמעתי את הפריחה הזאת בקולו - הוא נשמע כמו בחור צעיר, כמי שחזר לימי נעוריו. עוד סוגיא ועוד חידוש ועוד ספר - הלכות צדקה, הלכות מלכים, מסכת תמורה ועוד ועוד. שירת התורה בקעה ממנו בכל כוחה.

כל שנה, בסביבות הימים הנוראים, הקפדתי לקחת את ילדיי לברך ולהתברך בשנה טובה משני רבותי: הרב זצ"ל, ויבלחט"א מו"ר הרב אריאלי שליט"א. הילדים ממש חיכו למפגש איתו. הרבנית הייתה מקבלת אותנו במאור פנים, ותמיד דאגה לתת לילדים כיבוד שיעשה להם הרגשה טובה. האירוח המושלם של הרב והרבנית עשה על הילדים רושם חזק.

בשנה האחרונה לחייו, לפני חג הסוכות, התקשרתי אל הרב. לא יכולנו בגלל מגפת הקורונה לבוא פיזית. כמובן, השיחה נסובה על הספר החדש שהרב עוסק בו - על ענייני הידור במצוות.

בימינו האחרונים, שמעתי מבנו הרב יאיר שליט"א, הרב זצ"ל נפרד מכל אחד מצאצאיו, נתן לילדיו הכוונה מדויקת כיצד לטפל בו בתהליך הלוויה והקבורה, ואפילו דן בשאלה אם עדיף להיפטר מן העולם ביום חול או בשבת קודש, כפי שאכן אירע. לימוד התורה והדקדוק בה הובילו אותו עד יומו האחרון.

שנזכה כולנו להמשיך את דרכו של הרב זצ"ל, ובעיקר לדעת להבחין בצורה חדה וברורה בין העיקר לטפל, כמו שהרב היה מנתח את הסוגיא ותמיד מבדיל בין ה"בעצם" לדברים המקריים שמסביב, וכן להמשיך בלימוד התורה שלנו את השירה שבתורה, להגדיל תורה ולהאדירה. יגרום לרב זצ"ל נחת רוח רבה בעולמות העליונים לראות שתלמידיו הפנימו את דרכו, ובע"ה ימשיכו אותה לאורך ימים ושנים. תנצב"ה.

'בעת פרישתי לגימלאות, כשתיכננתי את סדרי לימודי, נועצתי במו"ר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בדבר עיקר הלימוד, האם להתרכז בלימוד הש"ס - או בכתיבת ספר, והוא אמר להתרכז בכתיבת ספר, וכעצתו נהגתי. וכך זכיתי בברכתו בעזרת השם להוציא לאור את הספרים 'אהבת צדקה' בענייני צדקה ומעשר כספים, 'אמרות מלך' על הרמב"ם הלכות מלכים, ו'תורת תמורה' על מסכת תמורה, בנוסף על ספריי הקודמים. עתה הנני מגיש לקהל בני התורה ספר נוסף 'שמירת הנפש כהלכתה', העוסק בדיני שמירת הנג"ב - נפש גוף ובריאות. הנני מודה לקב"ה ששם חלקי מההוגים בתורה, ובלבי אומר: אלי, הצליחני לבל אכשל, ראה כי בתורתך עמלתי! מתוך הקדמת הרב אבידן לספרו 'שמירת הנפש כהלכתה'